

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Фінансового менеджменту та фондового ринку
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
“ ____ ” _____ 2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
072 Фінанси, банківська справа та страхування
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньо-професійною програмою **Фінанси, фінансовий менеджмент**
та страхування
(назва програми)

на тему: **«Особливості страхування морського транспорту в Україні»**
(назва теми)

Виконавець:

студентка факультету **ФБС**

Мітішова Ірина Сергіївна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

ст.викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Бондаренко Павло Валерійович _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТРАХУВАННЯ МОРСЬКОГО ТА РІЧКОВОГО ТРАНСПОРТУ В УКРАЇНІ	6
1.1. Поняття морського та річкового страхування.....	6
1.2. Умови страхування морського та річкового транспорту.....	12
1.3. Характеристика ринку страхування морського та річкового транспорту.....	16
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ СТРАХУВАННЯ МОРСЬКОГО ТРАНСПОРТУ НА ПРИКЛАДІ ТОВ "ЛОГІСТИК ІНШУРЕНС ОНЛАЙН"	27
2.1. Загальна характеристика динаміки страхування морського транспорту в Україні	27
2.2. Оцінка страхування морського транспорту в ТОВ «Логістик Іншуренс Онлайн».....	35
2.3. Практичне визначення динаміки показників ТОВ «Логістик Іншуренс Онлайн».....	43
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ МОРСЬКОГО ТА РІЧКОВОГО ТРАНСПОРТУ В УКРАЇНІ	51
3.1. Сучасні проблеми державного регулювання страхування морського та річкового транспорту в Україні	51
3.2. Загальні проблеми з страхування морського та річкового транспорту в ТОВ «Логістик Іншуренс Онлайн».....	54
3.3. Удосконалення та перспективи поліпшення страхування морського та річкового транспорту в Україні	59
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах розвитку міжнародних зв'язків морський транспорт відіграє значну роль, перевезення ним користуються попиту у підприємств великого та середнього бізнесу, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. Перевагами морських перевезень є порівняно низька вартість у розрахунку на одиницю ваги та можливість транспортування вантажів різних властивостей і розмірів при забезпеченні їх збереження. Разом з тим морський транспорт відрізняється високим рівнем капіталоемності виробництва транспортних послуг і низькою рентабельністю, що суттєво стримує вкладення коштів у оновлення основних засобів. Тому організація будівельних та ремонтних робіт на морському транспорті, а також придбання нових суден і обладнання вимагають значних інвестиційних ресурсів.

Але слід зазначити, що морські перевезення є одним з найбільш ризикованих видів діяльності. Відповідно до встановлених міжнародних стандартів безпеки, судновласники не виходять у море без страхування судна та своєї відповідальності, оскільки ризики, які виникають у процесі їх діяльності, можуть призвести до великих збитків. Тому питання забезпечення безпеки морських перевезень сьогодні є однією з основних проблем торговельного мореплавства.

Настання страхових випадків у значному ступені залежить від технічного стану судна та кваліфікації екіпажу. Згідно зі статистикою, причинами морських катастроф у 80 % випадків є помилка людини. Тому необхідно сформулювати такий механізм забезпечення безпечної та безаварійної роботи морського транспорту, який би попереджував настання небезпечних подій, передбачав компенсацію збитків при їх настанні та відповідав міжнародним стандартам.

Основним елементом такого механізму є морське страхування, оскільки воно забезпечує відшкодування заподіяних збитків унаслідок страхових випадків, визначених у договорі страхування. Страхові компанії, як і

судновласники, зацікавлені в тому, щоб їх страхувальники дійсно забезпечували безпеку мореплавства в процесі експлуатації своїх суден. При цьому страховики повинні співпрацювати зі страхувальниками та суттєво впливати на виконання вимог безпеки власниками та операторами суден. Тому використання повноцінного страхового захисту та його впливу на дотримання встановлених вимог безпеки мореплавства є важливою умовою розвитку вітчизняного морського транспорту.

Дослідженням страхування морських ризиків займаються багато вітчизняних і зарубіжних науковців: Т.В. Блащук, Т.В. Боднар, Н.М. Внукова, О.О. Гаманкова, І.М. Кучеренко, О.Е. Лейст, Л.А. Лунц, В.В. Луць, Р.А. Майданик, Д.І. Мейєр, М.В. Мних, В.О. Мусін, В.М. Нікіфорак, І.Б. Новицький, С.С. Осадець, В.І. Серебровський, В.О. Тархов, Л.М. Федоров, Є.О. Харитонов, Я.М. Шевченко та багато інших.

У наукових працях вітчизняних учених основна увага приділяється загальній характеристиці проведення морського страхування та зарубіжному досвіду його здійснення, а дослідження видів послуг зі страхування морських ризиків і показників їх динаміки проводились не достатньо.

Об'єктом дослідження. Об'єктом дослідження є процес страхування морського транспорту на сучасному етапі розвитку страхового ринку України.

Предметом дослідження комплекс теоретичних, методичних та організаційних аспектів щодо виявлення проблем страхування морського транспорту в Україні.

Мета кваліфікаційної роботи. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження страхування морського транспорту, аналіз стану та проблем розвитку його видів в Україні, визначення проблем та шляхів удосконалення морського страхування, зокрема у ТОВ «Логістик Іншуренс Онлайн».

Для досягнення визначеної мети необхідно виконати наступні завдання:

- дослідити поняття морського та річкового страхування;
- охарактеризувати умови страхування морського та річкового транспорту;

- охарактеризувати ринок страхування морського та річкового транспорту особливості укладання договорів морського страхування;
- охарактеризувати динаміку страхування морського транспорту в Україні
- оцінити страхування морського транспорту в ТОВ «Логістик Іншуренс Онлайн»;
- визначити динаміки показників ТОВ «Логістик Іншуренс Онлайн»»;
- охарактеризувати сучасні проблеми державного регулювання страхування морського та річкового транспорту в Україні;
- охарактеризувати загальні проблеми з фінансового страхування морського та річкового транспорту в ТОВ «Логістик Іншуренс Онлайн»
- запропонувати основні шляхи удосконалення та перспективи поліпшення страхування морського та річкового транспорту в Україні

Методи дослідження. Основними методами дослідження, які використовуються в кваліфікаційній роботі є: методи теоретичного узагальнення та порівняння; статистичні табличні та графічні методи; методи конкретного та абстрактного; методи системного та комплексного підходу; економіко-математичні методи.

Інформаційна база дослідження. В процесі написання роботи були використані законодавчі акти України, нормативні матеріали, підручники, посібники, матеріали спеціальних видань, періодичних видань, дані Державної служби статистики України, дані Міністерства інфраструктури України, річні звіти Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг, фінансова звітність ТОВ «Логістик Іншуренс Онлайн» за 2015-2019 рр., інтернет-ресурси.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг кваліфікаційної роботи - 79 сторінок, у тому числі на 12 із них розміщено 11 таблиць та 12 ілюстрацій, список використаних джерел із 46 найменувань.

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумок, можна зробити наступні висновки.

1. Морське та річкове страхування - це система економічних відносин, пов'язаних зі створенням та використанням коштів страхового фонду в грошовій формі з метою відшкодування збитків від морських та річкових небезпек і надання фінансової допомоги страхувальникам від різних непередбачених випадковостей, а також іншим господарюючим суб'єктам, пов'язаних з торговельним судноплавством. В основі економічних відносин з приводу морського та річкового страхування лежить страховий фонд в грошовій формі, що створюється за рахунок регулярних або одноразових внесків усіма його учасниками. Морське та річкове страхування виконує розподільну, контрольну та попереджувальну функції.

2. Страхування морського та річкового транспорту - це вид страхування, що забезпечує страховий захист судновласників та інших осіб, що мають відношення до експлуатації суден, у разі нанесення шкоди, загибелі судна, або нанесення іншої шкоди їх майновим інтересам у зв'язку з експлуатацією суден. Основними видами страхування морського та річкового транспорту є: страхування з відповідальністю за загибель і пошкодження судна; страхування з відповідальністю за пошкодження судна; страхування без відповідальності за приватну аварію; страхування з відповідальністю тільки за повну загибель судна, включаючи витрати з рятування; страхування з відповідальністю виключно за повну загибель судна. В систему страхування морського та річкового транспорту входять наступні елементи: об'єкти, суб'єкти, види страхування, організаційні форми та взаємозв'язки між цими елементами.

3. Економічне середовище, в якому функціонує страхування морського та річкового транспорту в сучасному світі, зумовила виникнення національних і міжнародних ринків страхування. Для судновласників та фрахтувальників ці ринки виступають як сфера страхових послуг, орієнтованих на забезпечення безперебійності транспортного процесу. Національні ринки морського та

річкового страхування складаються в країнах, які володіють значним тоннажем морського та річкового торгового флоту і великими обсягами морських та річкових вантажних перевезень. Тенденції глобалізації економіки знайшли своє підтвердження в створенні міжнародних ринків морського та річкового страхування, діяльність яких в основному сконцентрувалася в світових фінансових центрах.

4. Галузь морського перевезення в Україні активно розвивається. Водночас спостерігається зростання внутрішнього морського перевезення вантажів та пасажирів при зменшенні закордонного морського перевезення. Основним видом вантажів, що перевозяться морським транспортом є товарно-штучні та сипучі. Кількість пасажирів в динаміці активно зростає. Водночас зростає і кількість проблем в морському транспорті, зокрема збільшується кількість аварій. Значні ризики, які виникають у морському судноплаванні, можуть призвести до великих збитків, тому для їх уникнення розвивається ринок страхування. Однак в Україні він знаходиться лише на етапі становлення, про що свідчить значні коливання щодо кількості страхових компаній на цьому ринку, а також постійна зміна лідера в цій сфері.

5. ТОВ «Логістик Іншуренс Онлайн» працює на ринку страхування з 2014 року. Компанія позиціонує себе професійним страховим брокером в сфері майнових видів страхування. Серед страхових послуг в морському страхуванні виокремлюють страхування каско морських і річкових суден (H & M); страхування відповідальності судновласників (P & I); страхування юридичних витрат (FD & D). В структурі валових страхових премій переважає страхування відповідальності судновласників. В цілому обсяги валових страхових премій по підприємству активно скорочуються.

6. Для надання страхових послуг та ведення іншої господарської діяльності ТОВ «Логістик Іншуренс Онлайн» має бути забезпеченою різними видами ресурсів. Проведений аналіз дозволив зробити висновок про значний перекид в структурі активів в оборотні активи, при цьому частка необоротних активів поступово зростає. Специфіка надання страхових послуг обумовлює

значне переважання залученого капіталу. Проте частка власного капіталу поступово зростає. Чисельність трудових ресурсів компанії має чітку тенденцію до скорочення. Обсяги чистого доходу від реалізації послуг ТОВ «Логістик Іншуренс Онлайн» за 2017-2019 рр. скоротилася на 28,97 % за останні три роки. В 2017 році ТОВ «Логістик Іншуренс Онлайн» отримало валовий та чистий збиток. В 2018-2019 роках після впровадження комплексу антикризових заходів діяльність підприємства стала прибутковою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аверічев І.М. Аналіз основних причин аварій на морському та річковому транспорті України / І.М. Аверічев : монографія водний транспорт: випуск 3, 2017. 100-103 с.
2. Ахвледиани Ю.Т. Страхование: монографія за ред. Ю.Т. Ахвледиани. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2016. 543 с.
3. Базилевич В.Д. Страхові послуги: монографія У 2 ч. Ч. 1. за ред. В.Д. Базилевич, Р.В. Пікус, Н.В. Приказюк. К.: Логос, 2017. 496 с.
4. Балабанов И.Т. Страхование / И.Т. Балабанов, А.И. Балабанов. - СПб: Питер, 2015. 256 с.
5. Бильдер И. Между рифами морского страхования И. Бильдер: Порты Украины. 2018. № 10 (112). 34-37 с.
6. Благодельський С. Сучасний національний ринок морського страхування / С. Благодельський *Юридичний журнал*. 2015. №9. 40-46 с.
7. Богомолова Н. І. Особливості та проблеми механізму реалізації морського страхування в Україні: Н. І. Богомолова, О. І. Панченко, Х. І. Штирхун : Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки». 2018. № 54. 292-301 с.
8. Бондаренко П.В. Перспективи розвитку страхування морських перевезень в Україні: П.В. Бондаренко Причорноморські економічні студії. 2019. №4. 169-175 с.
9. Буев С.А.: Риски мореплавания и морское страхование С.А. Буев: Мир транспорта. 2017. Т. 10. № 4 (42). 154-157 с.
10. Владимирова В.В. Основы страхования предпринимательских рисков: В.В. Владимирова. Оренбург, ГОУ ОГУ, 2018. 234 с.
11. Вовчак О.Д. Страхові послуги: навчальний посібник: О.Д. Вовчак, О.І. Завійська. Львів: Видавництво "Компакт-ЛВ", 2015. 656 с.
12. Гвозденко А.А. Страхование: ученик: А.А. Гвозденко – М.: ТК Велби, 2016. 464 с.

13. Далер О. Основы морского страхования: О. Далер. - СПб.: Сентябрь, 2015 152 с.
14. Державна служба морського та річкового транспорту України: офіційний сайт. (за даними судової статистики). URL: <https://marad.gov.ua/ua>
15. Державна служба статистики України: офіційний сайт. (за даними судової статистики). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
16. Державна служба України з безпеки на транспорті: офіційний сайт. (за даними судової статистики). URL: <http://dsbt.gov.ua/>
17. Доминова Д.Г. Анализ современных тенденций развития морского страхования в России, Д.Г. Доминова: Вестник МГЛУ. 2018. №6. 80-92 с.
18. Ефимов С.Л. Морское страхование. Теория и практика. монографія: С.Л. Ефимов. М.: РосКонсульт, 2015. 448 с.
19. Журавин С.Г. Корпоративное управление: словарь-справочник, С.Г. Журавин. – М.: Анкил, 2017. 920 с.
20. Кримінальний кодекс України: Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №18. Ст. 78.
21. Коваленко Н. О. «Ощадливий вантаж береже», або практика страхування морських перевезень, Н. О. Коваленко: Вісник Академії адвокатури України. 2015. Вип. 3. 39-43с.
22. Кодекс торговельного мореплавства України: Закон від 23.05.1995 р. № 176/95-ВР *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 47-52. Ст.349.
23. Кропельницька С.О. Страхові послуги: навч. посіб.: С.О.Кропельницька, І.І.Плець., Івано-Франківськ: Прикарпатський національний ун-т ім.В.Стефаника, 2018. – 390 с.
24. Кузнецова Н. П. Общая характеристика и механизм морского страхования, Н. П. Кузнецова, И. В. Кузнецов, Вестник Санкт-Петербургского университета. Экономика. 2016. №2. 173-179 с.
25. Орнульф Д. Основы морского страхования: Учебное пособие: Д. Орнульф. - СПб.: Сентябрь, 2016. 300 с.

- 26.Осадець С.С. Страхування: монографія С.С. Осадець. - К.: КНЕУ, 2015. 599 с.
- 27.Плиса В.Й. Страхування: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів: В.Й. Плиса. – К.: Каравела, 2017. - 391 с.
- 28.Світлична О. С. Перспективи розвитку морського страхування в Україні / О. С. Світлична, О. М. Гончаренко: Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2016. № 17. 122-127 с.
- 29.Турбина К.Е. Теория и практика страхования: Учебное пособие: К.Е. Турбина. - М.: Анкил, 2017. - 704 с.
- 30.Фориншурер. Морское страхование. (за даними судової статистики). URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife/17/12/88>
- 31.Фурман В.М. Страховий ринок в Україні: проблеми становлення та стратегія розвитку: Автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.04.01., В.М. Фурман. – К.: Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2017. 36 с.
- 32.Чунтомова Ю.А. Страхование на морском и речном транспорте / Ю.А. Чунтомова: Вестник транспорта. 2017. № 6. 19-24 с.
- 33.Шахов В.В. Страхование: учебник для вузов В.В. Шахов. – М.: ЮНИТИ, 2015. 311 с.
- 34.Шумелда Я.П. Страхування: навчальний посібник, Я.П. Шумелда. – К.: Міжнародна агенція «Бізон», 2018. 384 с.
- 35.Шутенко В. В. Морское страхование: монографія В.В. Шутенко. – М.: Моркнига, 2018. 456 с.
- 36.Яворська Т. В. Страхові послуги: Навчальний посібник / Т. В. Яворська. - К.: Знання, 2016. 360 с.
- 37.Панченко О. І. Сучасний стан та перспективи розвитку транспортного страхування в Україні: О. І. Панченко, М. В. Дубина: Вісник Чернігівського державного технологічного університету. 2018. № 44. 256-266 с.
38. Кодекс торговельного мореплавства України (за даними судової статистики). URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- 39.Міністерство інфраструктури України (за даними судової статистики). URL:

<http://www.mintrans.gov.ua>.

40. Большаков А.В. Перспективы развития морского транспорта Украины на современном этапе. (за даними судової статистики). URL: eep.org.ua/files/Большаков.doc
41. Шумелда Я. Страхування : навч. посібн. Я. Шумелда. 2-ге вид., перероб. і доп. – Тернопіль : Джура, 2018. 497 с.
42. Яворська Т. В. Страхові послуги: навч. посіб.- К.: Знання, 2017. 350 с.
43. Осадець С.С. Страхування: Підручник-К.: КНЕУ, 2015. 599 с.
44. Міністерство інфраструктури України (за даними судової статистики). URL: www.mtu.gov.ua
45. Інтернет-журнал Фориншурер (за даними судової статистики). URL: <http://forinsurer.com>
46. Базилевич В.Д. Страховий ринок України. - К.: Товариство «Знання», КОО.- 2017. - 374 с.